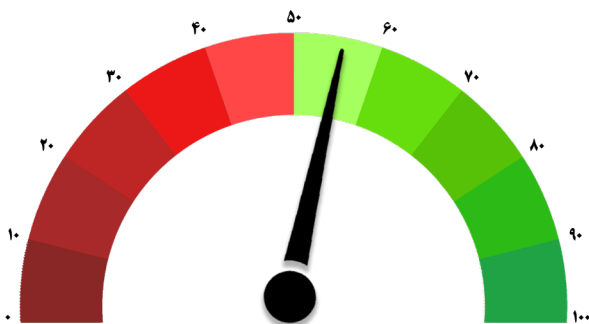

طرح شاخص مدیران خرید

بهمن ماه ۱۳۹۸

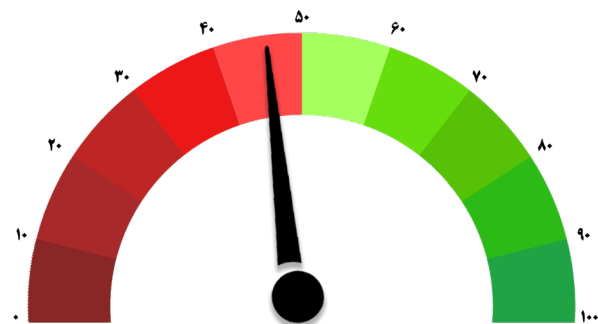
مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

۵۶/۱۴

شامخ صنعت - دوره هفدهم

- ✓ عدد شامخ کل (۵۶/۱۴)، نشان‌دهنده رونق در بخش صنعت در بهمن ماه نسبت به ماه گذشته (۵۱/۹۲) است.
- ✓ شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش (۶۲/۱۵) در بهمن، بیشترین میزان شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ بوده است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۵۳/۵۴) دارای تغییرات جزئی نسبت به ماه گذشته (۵۳/۷۴) است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده (۴۲/۳۹) کمترین مقدار شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ بوده است.
- ✓ شاخص انتظارات تولید در ماه آینده نیز با رقم ۵۳/۳۸، بهبود جزئی وضعیت بخش صنعت در بهمن ماه را پیش‌بینی می‌کند.
- ✓ به نظر می‌رسد که نزدیک‌شدن به روزهای پایانی سال، به جز موجودی مواد اولیه، همگی شاخص‌های اصلی را با افزایش روبرو نموده است. با اینحال افزایش قیمت مواد اولیه و به دنبال آن کمبود این مواد از یکسو و شیوع ویروس کرونا از سوی دیگر، تأثیر قابل ملاحظه‌ای در کاهش انتظارات تولید در اسفندماه داشته است.

۴۷/۶۲

شامخ کل اقتصاد - دوره پنجم

- ✓ عدد شامخ کل (۴۷/۶۲)، نشان‌دهنده وضعیت رکودی در کل اقتصاد در بهمن ماه نسبت به ماه گذشته (۴۴/۲۶) است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۵۱/۰۳) در بهمن، بیشترین میزان شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ بوده است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده (۳۷/۷۶) کمترین مقدار شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ بوده است.
- ✓ شاخص انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده نیز با رقم ۵۰/۴۹، ثبات وضعیت کل اقتصاد در اسفندماه را پیش‌بینی می‌کند.
- ✓ علی‌رغم بهبود وضعیت تولید در بخش صنعت، رکود موجود در سایر بخش‌های اقتصادی از جمله خدمات، ساختمان و خرده‌فروشی موجب شده تا وضعیت کل اقتصاد در بهمن ماه نیز در حالت رکودی قرار گیرد. علاوه بر آن افزایش در قیمت مواد اولیه و قیمت محصولات و خدمات تولیدی از یک سو و کاهش موجودی محصول نهایی در انبار از سوی دیگر، می‌تواند روند بهبود وضعیت کل اقتصاد را دچار مخاطره نماید. به نظر می‌رسد با شیوع ویروس کرونا، بسیاری از مشاغل خدماتی و برخی فعالیت‌های تولیدی روزهای سخت‌تری را در اسفندماه پیش رو خواهند داشت.

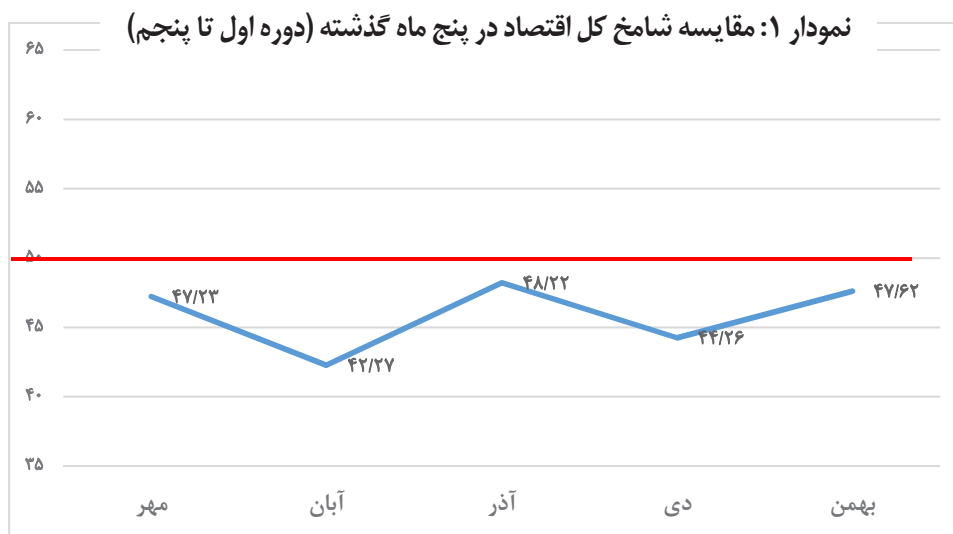
شامخ کل اقتصاد

پس از یکسال اجرای موفقیت‌آمیز طرح شامخ صنعت که طی آن وضعیت رونق و رکود بخش صنعت با همکاری حدود ۴۰۰ بنگاه صنعتی مؤثر در هرماه محاسبه و اعلام گردید، از ابتدای مهرماه سال جاری نیز با هدف ارائه تصویری از وضعیت کل اقتصاد کشور در هرماه، شامخ کل اقتصاد در دستور کار اتاق بازرگانی ایران قرار گرفت و برای نخستین بار در کشور امکان رصد ماهانه وضعیت رونق و رکود برای تمامی بخش‌های تعیین‌کننده اقتصاد کشور به صورت یکجا فراهم گردید. لازم به ذکر است که در جمع‌آوری اطلاعات مربوط به شامخ کل اقتصاد، نمونه‌هایی از بین تمامی واحدهای صنعتی، خدماتی و کشاورزی در سطح کشور که نقش مؤثری در ایجاد ارزش افزوده در بخش مربوط دارند انتخاب و مورد پرسش قرار گرفته‌اند. نکته حائز اهمیت دیگر آن است که اتاق بازرگانی ایران به عنوان دبیرخانه کمیته آمارهای بخش خصوصی کشور از همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران نیز در فرایند جمع‌آوری و محاسبه شامخ کل اقتصاد استفاده می‌برد. در همین راستا، اتاق تعاون ایران نسبت به اجرا و انتشار نخستین شامخ بخش ساختمان کشور از مهر ۱۳۹۸ اقدام نمود و اتاق اصناف ایران نیز اجرای تخصصی شامخ خرده‌فروشی کشور را از آذرماه جاری آغاز نموده است.

همان‌طور که قبلاً ذکر شد اتاق بازرگانی ایران از مهرماه سال ۱۳۹۷ اقدام به محاسبه و انتشار شامخ صنعت (بخش تولید) نموده است. با توجه به ویژگی‌های متفاوت سایر بخش‌های اقتصادی مانند بخش خدمات که ماهیت غیر تولیدی دارد و یا بخش کشاورزی که ماهیت فصلی و جغرافیایی خاصی در نقاط مختلف کشور دارد و همچنین بخش ساختمان که ماهیت پروژه‌ای داشته و امکان گزارش‌گیری ماهانه از روند اجرای فعالیت‌های آن با پیچیدگی‌های بیشتری نسبت به بخش صنعت برخوردار است، محاسبه شامخ کل اقتصاد نیز با پیچیدگی بیشتری نسبت به محاسبه شامخ صنعت روبروست. به منظور محاسبه شامخ کل اقتصاد با انتخاب نمونه‌ای از بین همه واحدهای تشکیل‌دهنده بخش‌های مهم اقتصادی و اعمال ضریب سهم ارزش افزوده هر یک از بخش‌ها در کل اقتصاد در نتایج حاصل از نظرسنجی پرسش‌های اصلی در بین پرسش‌های دوازده‌گانه شامخ (همانند شامخ صنعت با اندکی اصلاح) سعی شده تا نتایج طرح شامخ در سطح کل اقتصاد از دقت قابل قبولی برخوردار گردد. با اینحال تا زمانی که نمونه‌های کاملاً مؤثر در هر بخش به تعداد کافی و با پوشش مناسب در طرح مشارکت نداشته باشند، امکان ارائه اطلاعات تفصیلی شامخ ترکیبی کل اقتصاد به تفکیک همه اجزای تشکیل‌دهنده آن وجود ندارد که امیدواریم تا در آینده نزدیک دستیابی به این هدف مهم نیز میسر گردد.

جدول ۱: شامخ کل اقتصاد - شاخص مدیران خرید (PMI) بهمن ماه ۱۳۹۸

شاخص	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن
شامخ کل اقتصاد	۴۷/۲۳	۴۲/۲۷	۴۸/۲۲	۴۴/۲۶	۴۷/۶۲
میزان فعالیت‌های کسب و کار	۴۷/۴۵	۴۱/۴۹	۴۹/۶۱	۴۲/۶۵	۴۸/۷۷
میزان سفارشات جدید مشتریان	۴۲/۲۶	۴۰/۵۰	۴۵/۷۰	۴۰/۴۱	۴۶/۳۳
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۵/۳۷	۴۶/۴۵	۵۴/۷۶	۵۰/۶۷	۵۰/۳۵
موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده	۴۶/۶۹	۳۸/۰۵	۴۱/۳۷	۴۱/۸۱	۳۷/۷۶
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۸/۵۷	۴۴/۸۸	۴۸/۷۹	۴۸/۵۲	۵۱/۰۳
قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده	۵۸/۳۲	۷۴/۸۰	۷۸/۴۱	۷۴/۷۹	۸۴/۰۵
موجودی محصول در انبار یا کارهای معوق	۴۹/۳۵	۴۸/۱۳	۴۸/۰۵	۴۵/۸۸	۴۲/۵۵
میزان صادرات کالا یا خدمات	۴۴/۹۵	۴۳/۴۲	۴۵/۰۹	۴۰/۹۷	۴۵/۲۹
قیمت محصولات تولیدشده یا خدمات ارائه‌شده	۴۵/۱۷	۵۳/۵۵	۵۵/۷۴	۵۴/۶۶	۶۳/۱۳
مصرف حامل‌های انرژی	۵۶/۸۳	۵۹/۷۴	۶۱/۴۱	۶۰/۵۹	۶۶/۹۲
میزان فروش کالاها یا خدمات	۴۳/۲۲	۳۹/۳۳	۴۶/۷۷	۴۲/۵۵	۴۷/۳۵
انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	۵۷/۵۹	۴۷/۶۱	۴۹/۹۸	۵۸/۳۵	۵۰/۴۹

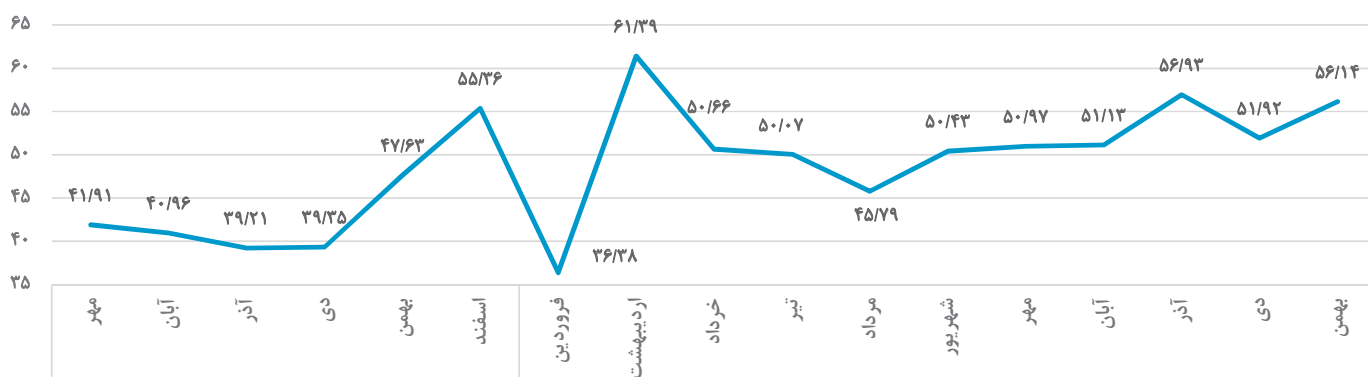
شامخ صنعت

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، با انجام بررسی‌های لازم، برای نخستین بار در مهرماه ۱۳۹۷ به اجرای طرح شامخ پرداخته و این شاخص را برای بخش صنعت ارائه کرده است. پرسشنامه الکترونیکی شامخ در انتهای هر ماه توسط حدود ۴۰۰ کارگاه صنعتی فعال و بزرگ که سهم عمده‌ای در اشتغال، تولید و ایجاد ارزش افزوده اقتصادی در صنعت کشور دارند، تکمیل می‌شود. در این طرح بنگاه‌ها با استفاده از طبقه‌بندی بین‌المللی کلیه فعالیت‌های اقتصادی (ISIC.Rev4) در ۱۲ گروه صنعتی به شرح زیر طبقه‌بندی و از آنها آمارگیری اینترنتی به عمل می‌آید: ۱- صنایع غذایی، ۲- صنایع نساجی، ۳- صنایع پوشاک و چرم، ۴- صنایع شیمیایی، ۵- صنایع فلزی، ۶- صنایع لاستیک و پلاستیک، ۷- صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی، ۸- صنایع فرآورده‌های نفت و گاز، ۹- صنایع کانی غیرفلزی، ۱۰- صنایع تولید وسایل نقلیه و قطعات وابسته، ۱۱- صنایع چوب، کاغذ و مبلمان و ۱۲- سایر صنایع. پرسشنامه شامخ شامل ۱۲ پرسش است.

جدول ۲: شامخ صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) بهمن ماه ۱۳۹۸

شاخص	آذر ۹۸	دی ۹۸	بهرمن ۹۸
شامخ کل صنعت	۵۶/۹۳	۵۱/۹۲	۵۶/۱۴
مقدار تولید محصولات	۵۹/۵۶	۵۱/۲۷	۵۵/۳۵
میزان سفارشات جدید مشتریان	۵۵/۸۹	۵۰/۴۹	۶۰/۱۲
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۲/۳۳	۵۷/۲۶	۶۲/۱۵
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۸/۶۱	۴۶/۲۲	۴۲/۳۹
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۵/۳۲	۵۳/۷۴	۵۳/۵۴
قیمت خرید مواد اولیه	۷۶/۲۰	۷۷/۵۵	۸۵/۰۶
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۹/۷۸	۴۹/۶۷	۴۵/۱۴
میزان صادرات کالا	۴۷/۱۹	۴۴/۹۳	۴۷/۷۸
قیمت محصولات تولیدشده	۵۳/۲۲	۵۵/۲۲	۵۸/۵۴
مصرف حامل‌های انرژی	۶۲/۷۰	۶۱/۴۹	۵۹/۴۹
میزان فروش محصولات	۵۵/۵۳	۵۰/۶۲	۵۷/۸۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۱/۶۷	۶۵/۷۳	۵۳/۳۸

نمودار ۲: روند شاخص کل صنعت

شاخص کل

شاید به جرأت بتوان گفت که یکی از مهم‌ترین وقایعی که اقتصاد جهانی را تحت تاثیر قرار داده و منجر به تغییر پیش بینی‌ها و چشم اندازها از اقتصاد جهانی شده، شیوع و گسترش ویروس کرونا در اغلب کشورهای جهان بوده است. OECD در آخرین گزارش چشم انداز خود در دوم مارس ۲۰۲۰، کاهش رشد اقتصاد جهانی را پیش بینی کرده است و بر این اساس، با این فرض که پیک شیوع ویروس در فصل نخست سال ۲۰۲۰، در چین بوده و بروز آن در سایر اقتصادها از شدت کمتر و در عین حال از قابلیت مهار شدن برخوردار باشد، انتظار می رود نرخ رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۰ به ۲/۴ درصد برسد. حتی این امکان وجود دارد که نرخ رشد اقتصادی جهان در فصل نخست این سال، منفی شود. در همین راستا، براساس اطلاعات مرکز آمار کشور چین، شاخص PMI صنعتی این کشور در ماه فوریه با رقم ۳۵/۷ پایین ترین رکورد خود را ثبت نموده است. باتوجه به این مطلب و اینکه ورود و اثرگذاری ویروس کرونا در ایران مربوط به اواخر بهمن و در واقع از اسفند ماه بوده است، لذا شاخص های بهمن ماه منعکس کننده وضعیت پیش از شیوع این ویروس در ایران می باشد.

با مقدمه مذکور، بررسی شاخص کل، بهبود نسبی وضعیت کلی تولید بهمن در مقایسه با ماه قبل را نشان می دهد که بجز موجودی مواد اولیه، سایر زیرشاخص های تشکیل دهنده شاخص کل، وضعیت را بهتر از ماه قبل ارزیابی کرده اند. وضعیت سفارشات جدید و فروش محصول بهتر از ماه قبل بوده است که به دلیل نزدیک شدن به روزهای پایانی سال و احتمالاً تقاضای فصلی، این بهبود دور از انتظار نیست.

تحریم های آمریکا و افزوده شدن نام ایران به لیست سیاه FATF علاوه بر محدودیت های صادراتی، از عوامل موثر بر افزایش نرخ ارز و به تبع آن افزایش قیمت مواد اولیه و کاهش موجودی مواد اولیه بوده است که باید برای آن تمهید جدی اندیشیده شود. در واقع بررسی شاخص PMI از آذر سال ۹۷ تا کنون حکایت از کاهش مداوم موجودی مواد اولیه و افزایش مستمر قیمت آنها داشته است. این روند بخش تولید را در مسیری قرار داده است که بزودی اغلب صنایع را با بحران مواد اولیه مواجه خواهد ساخت. از طرف دیگر، رشد مداوم نقدینگی در کشور نیز عامل مهم دیگری است که در ایجاد شرایط تورمی نقش اصلی را ایفا نموده و بر سطح عمومی همه قیمت ها از جمله هزینه های تولید و قیمت مواد اولیه به شدت اثر بوده است که باید برای آن چاره ای اندیشیده شود.

در مجموع فعالان اقتصادی در بخش صنعت کشور، افزایش تولید برای ماه بعد را پیش بینی نموده اند که با توجه به اثرگذاری ویروس کرونا بر میزان تقاضا و همچنین فعالیت های اقتصادی، به نظر نمی رسد ماه آتی شاهد رونق چندانی در بخش صنعت باشیم.

لاستیک و پلاستیک

در بهمن ماه ۱۳۹۸، شاخص همه گروه های صنعتی نشان از رونق و بهبود صنعت در مقایسه با ماه قبل دارد. فقط صنایع کانی غیرفلزی تقریباً بدون تغییر بوده و دسته سایر صنایع افت داشته است. بهبود صنعت لاستیک و پلاستیک با شاخص ۵۸/۸ در این ماه در مقایسه با ماه قبل نشان داده شده است.

میزان تولید محصولات صنایع لاستیک و پلاستیک پس از ۴ ماه کاهش در هرامه نسبت به ماه قبل، از آبان ۹۸ با افزایش روبرو بوده است. این افزایش می تواند ناشی از کاهش مشکلات مربوط به تخصیص ارز، ثبت سفارش و گمرکات برای واردات مواد اولیه از ابتدای فصل پاییز تا کنون باشد که با همکاری های بانک مرکزی و وزارت صمت صورت گرفته است. تولید محصولات این صنعت در بهمن ماه نیز نسبت به ماه قبل افزایش یافته است (۵۷/۱).

قیمت خرید مواد اولیه صنعت لاستیک و پلاستیک افزایش قابل توجهی در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به ماه قبل داشته است (۹۶/۴) که می تواند ناشی از

سه عامل باشد: اول، افزایش قیمت محصولات تولیدی نفتی و شیمیایی که مواد اولیه این گروه صنعتی را تشکیل می‌دهند (به ترتیب شاخص ۵۹/۳ و ۶۰)، دوم، روند افزایش سریع قیمت ارز در ماه بهمن (اول بهمن دلار به قیمت سنا برابر با ۱۲۹۵۰۰ ریال (یورو ۱۴۴۵۸۰ ریال) و آخر بهمن دلار ۱۴۱۹۹۰ ریال (یورو ۱۵۳۹۹۰ ریال)) و سوم عدم شفافیت در توزیع مواد اولیه از سوی صنایع بالادستی در داخل.

با توجه به آنکه قیمت مواد اولیه در همه گروه‌های صنعتی از افزایش قابل توجهی در بهمن‌ماه ۱۳۹۸ نسبت به ماه قبل برخوردار بوده (صنایع لاستیک و پلاستیک، با عدد ۹۶/۴ بالاترین بوده است)، موجودی مواد اولیه همه صنایع کاهش یافته است. غیر از وسایل نقلیه و قطعات وابسته که بدون تغییر بوده و صنایع لاستیک و پلاستیک که اندکی افزایش داشته است (۵۳/۶). این افزایش اندک موجودی مواد اولیه در گروه صنایع لاستیک و پلاستیک می‌تواند ناشی از مواردی چون روند صعودی نرخ ارز (با توجه به عدم پیوستن ایران به FATF و تداوم فشار تحریم‌ها) و نگرانی فعالان اقتصادی این صنعت از افزایش قیمت بیشتر این مواد در آینده، باشد.

افزایش قیمت محصولات تولیدی صنایع لاستیک و پلاستیک (۶۴/۳)، به میزان زیادی متأثر از افزایش قابل توجه قیمت مواد اولیه این صنعت بوده است. افزون بر آن واردات تجهیزات و ماشین‌آلات این صنعت به داخل کشور نیز تا حدود زیادی ناممکن شده است. افزایش تقاضای بازار محصولات صنایع لاستیک و پلاستیک و افزایش میزان فروش (۶۴/۳) آنها نیز می‌تواند تاثیر مضاعفی در این امر گذاشته باشد (شایان ذکر است طبق گزارش مرکز آمار کشور، شاخص کل در بهمن ماه دارای تورم ماهانه ۱/۱ درصدی بوده است).

با وجود افزایش قیمت محصولات تولیدی این گروه، میزان سفارشات جدید صنایع لاستیک و پلاستیک در بهمن نسبت به ماه قبل بیشتر نیز شده است (۶۷/۹). این افزایش می‌تواند ناشی از اثر فصلی تقاضا در پایان سال باشد (همانند ماه‌های بهمن و اسفند سال گذشته). در بهمن‌ماه ۹۸، سرعت تحویل سفارشات و استخدام نیروی کار نیز در این اندکی افزایش یافته است (هر دو شاخص ۵۳/۶).

در بهمن‌ماه ۹۸، صادرات همه گروه‌های صنعتی در مقایسه با دی بدون تغییر و یا کاهش یافته^۱ ولی سه گروه لاستیک و پلاستیک، نساجی و پوشاک و چرم افزایش صادرات داشته‌اند. در گروه لاستیک و پلاستیک با توجه به افزایش تولید، افزایش فروش و افزایش صادرات (۵۷/۱)، کاهش موجودی محصول انبار (۴۶/۴) قابل توجیه است.

با توجه به آنکه هر ۵ عامل تشکیل دهنده شامخ (مقدار تولید، میزان سفارشات، سرعت تحویل سفارشات، موجودی مواد اولیه و میزان استخدام) در گروه صنایع لاستیک و پلاستیک در بهمن نسبت به ماه قبل بهبود را نشان می‌دهد، بهبود این صنعت دیده می‌شود و در پی آن، انتظارات فعالان اقتصادی این گروه صنعتی برای ماه آینده مثبت ارزیابی شده است (۶۰/۷).

فرآورده‌های نفت و گاز

از ابتدای سال جاری تا پایان نیمه اول سال ۹۸، شامخ کل این گروه بدتر شدن وضعیت عمومی این صنعت در هر ماه نسبت به ماه قبل را نشان می‌داد. شامخ کل گروه فرآورده‌های نفت و گاز در طول فصل پائیز به وضعیت باثباتی رسید. اما در شروع زمستان مجدداً شامخ کل حکایت از بدتر شدن اندک وضعیت کلی این گروه داشت (دی‌ماه ۴۷/۱). بر اساس آمار شامخ بهمن ماه، فعالان این صنعت بهبود بسیار جزئی در وضعیت کلی را تجربه کرده‌اند (۵۱/۲). این بهبود به دنبال کاهش احتمال درگیری ایران و آمریکا و کاهش تنش‌های سیاسی بین این دو کشور که در دی‌ماه به اوج خود رسیده بود و همچنین به دلیل کاهش نسبی قیمت نفت خام ایجاد شده است.

نفت خام و گاز طبیعی مهمترین ماده اولیه این صنعت محسوب می‌شود که متأثر از بازارهای بین‌المللی و وضعیت تحریم‌های ایالات متحده می‌باشد. قیمت نفت خام اوپک در اول بهمن (۲۰ ژانویه) ۶۵/۲۶ دلار به ازای هر بشکه و در آخر بهمن (۱۹ فوریه) به ۵۸/۳۵ دلار در هر بشکه رسید. البته روند آن تا حدود نیمه بهمن (۱۳ ام) کاهشی بوده و ۵۴/۱۶ دلار را هم تجربه کرده است ولیکن دوباره افزایش یافته است.

بر اساس آمار شامخ، فعالان این صنعت با افزایش شدید در بهای مواد اولیه در بهمن ماه نسبت به ماه گذشته مواجه بوده‌اند (۸۵/۲). این در حالی است که این صنعت در دی‌ماه نیز یک افزایش شدید در بهای مواد اولیه نسبت به ماه آخر را تجربه کرده بود (۷۹/۶). افزایش بهای مواد اولیه را می‌توان به روند افزایشی قیمت نفت و نرخ ارز در ماه گذشته نسبت داد چراکه سفارشات مواد اولیه بروز نبوده و متأثر از تغییرات قبلی است.

به دنبال این افزایش در بهای مواد اولیه قیمت محصولات این صنایع در بهمن ماه نسبت به دی ماه نیز افزایش یافته است (۵۹/۳). میزان فروش و صادرات این صنعت نیز شاهد کاهش بوده و عدد شامخ به ترتیب (۴۶/۳) و (۴۲/۶) بدست آمده است. کاهش در صادرات را می‌توان به شیوع ویروس کرونا در چین بزرگترین شریک تجاری ایران و مشتری اصلی محصولات این صنعت مرتبط دانست.

طبق آمار شامخ، گروه فرآورده‌های نفت و گاز میزان سفارشات جدید طی نیمه نخست سال ۹۸ کاهش در هر ماه نسبت به ماه قبل را ثبت کرده است. در دوره سه ماهه پائیز با تغییر این روند، وضعیت رو به بهبود بود که متأسفانه تحت تاثیر تحولات دی‌ماه شاهد کاهش اندکی نسبت به ماه گذشته (۱/۴۸) بودیم. این روند در بهمن ماه بهبود یافته است.

از طرف دیگر افزایش میزان تولید و سفارشات جدید هرچند اندک، (میزان تولید محصول (۵۱/۹)، میزان سفارشات جدید (۵۵/۶)) و افزایش اندک سرعت تحویل سفارشات (۵۳/۷) حاکی از آماده شدن این صنعت برای بازار اسفند ماه است و کاهش موجودی انبار مواد اولیه و ثبات نسبی موجودی انبار محصول تولیدی (به ترتیب (۴۶/۳) و (۴۸/۱)) نیز به دلیل چشم انداز متصور از بازار توسط فعالان این صنعت بوده است. به

۱. طبق آمار گمرک ج.ا. صادرات ۹ ماهه، ۱۰ ماهه، ۱۱ ماهه ۱۳۹۸ به ترتیب ۳۱۹۰۲، ۳۵۵۱۴ و ۳۸۵۹۷ میلیون دلار بوده است. بر این اساس میزان صادرات برای دی و بهمن ۹۸ به ترتیب ۳۶۱۲ و ۳۰۸۳ میلیون دلار محاسبه شده که نشان از کاهش ۱۵ درصدی صادرات در بهمن ماه نسبت به ماه قبل دارد.

نظر می‌رسد که تحت تاثیر شیوع ویروس کرونا در ایران و سایر کشورها رونق مورد انتظار فعالان اقتصادی این صنعت که مثبت ارزیابی شده بود (انتظارات نسبت به ماه آینده) تحقق نیابد. انتظار فعالان این صنعت نسبت به ماه آینده نیز حاکی از توقع بهبود وضعیت است (۵۹/۳).

نساجی

وضعیت صنعت نساجی با عدد شامخ ۶۹/۵۰ نسبت به ماه قبل مساعد ارزیابی شده است. افزایش چشم‌گیر میزان سفارشات جدید (با عدد شامخ ۳۳/۸۳)، افزایش سرعت انجام و تحویل سفارش (با عدد شامخ ۷۶/۶۷)، افزایش میزان تولید (با عدد شامخ ۶۶/۶۷) و نیز افزایش میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (با عدد شامخ ۶۰) عمده دلایل این بهبود هستند.

یکی از دلایل رونق در بازار صنایع نساجی در بهمن ماه، تقاضای صنایع پایین دستی، از جمله صنعت پوشاک است در واقع به دلیل منع واردات پوشاک، حجم بالایی از تقاضا توسط تولیدکنندگان داخلی پوشش داده می‌شود، لذا تقاضای مواد اولیه نساجی توسط تولیدکنندگان پوشاک سبب افزایش میزان سفارشات جدید شده است. علاوه بر این محتمل است که به دلیل نزدیک شدن به ایام نوروز، تقاضای محصولاتی مانند فرش و سایر منسوجات نساجی نیز افزایش یابد. کاهش همزمان میزان موجودی مواد اولیه (با عدد شامخ ۴۳/۳۳) و موجودی محصول (با عدد شامخ ۳۰) در کنار افزایش میزان فروش محصولات (با عدد شامخ ۷۶/۶۷) نشان‌دهنده افزایش تقاضا در ماه‌های پایانی سال است.

اما نکته شایان توجه در این صنعت در بهمن ماه، افزایش چشمگیر قیمت مواد اولیه (با عدد شامخ ۹۰) است. روند صعودی قیمت ارز، مشکلات ناشی از تحریم‌های اقتصادی و ادامه‌دار شدن مشکلات واحدهای تولیدی داخل در تامین نقدینگی و تهیه مواد اولیه، قطعا در ماه‌های آتی اثرات نامطلوبی بر وضعیت صنعت نساجی خواهد داشت. همچنان که در همین ماه نیز موجبات افزایش قیمت محصولات تولید شده (با عدد شامخ ۶۳/۳۳) را فراهم آورده است. علاوه بر این افزایش میزان صادرات (با عدد شامخ ۵۶/۶۷) نشان‌دهنده این مسئله است که واحدهای تولیدی که بتوانند ظرفیت خود را در این شرایط حفظ کنند، بیشتر تمایل به صادرات و استفاده از این فرصت سودآور خواهند داشت که این مسئله به نوبه خود باعث دامن زدن به مشکلات موجود و کمبود محصولات نساجی در بازار داخلی می‌شود. به نظر می‌رسد افزایش انتظارات تولید در ماه آینده علی‌رغم افزایش شدید قیمت مواد اولیه، تنها در صورت افزایش بیشتر قیمت محصولات تولید شده در ماه آینده قابل توجیه باشد. لذا در صورت عدم رسیدگی مسئولان و چاره‌یابی مناسب، مشکلات مذکور پتانسیل رقم زدن وضعیت رکودی برای صنعتی را دارد که به نظر می‌رسد پس از ماه‌ها افول، در حال رقم زدن فصل تازه‌ای از رونق و شکوفایی بود.

ماشین‌سازی و لوازم خانگی

وضعیت صنعت ماشین‌سازی و لوازم خانگی در بهمن ماه با عدد شامخ ۶۳/۵ بهبود محسوس وضعیت این صنعت را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که فعالان اقتصادی اوضاع این صنعت را نسبت به ماه قبل بهتر ارزیابی کرده‌اند. مقدار تولید محصولات (۶۷/۶)، میزان سفارشات جدید (۶۹/۱)، سرعت انجام و تحویل سفارش (۶۷/۶) و میزان استخدام (۵۵/۹) همگی افزایش داشته که در نهایت سبب بهتر شدن عدد شامخ کل این صنعت شده است.

مقدار تولید محصولات این صنعت در بیشتر ماه‌های سال ۹۸ افزایش داشته که این موضوع با جدیدترین آمارهای منتشر شده از سوی وزارت صمت نیز همخوانی دارد. بر اساس این آمار تولید انواع لوازم خانگی به جز تلویزیون در ۱۰ ماهه امسال رشد نسبتاً خوبی داشته، به طوری که در ۱۰ ماهه سال ۱۳۹۸ از میان ۴۲ محصول منتخب صنعتی و معدنی لوازم خانگی (شامل تلویزیون، یخچال و فریزر و ماشین لباسشویی) با ۲۱۴۹/۷ هزار دستگاه ۷/۸ درصد رشد تولید داشته است.^۲ افزایش تولید و سفارش جدید بر افزایش مصرف حامل‌های انرژی نیز تاثیرگذار بوده است. (۶۰.۳)

موجودی مواد اولیه با عدد شامخ (۴۵.۶) به نسبت ماه قبل کاهش داشته که با توجه به افزایش قابل ملاحظه قیمت مواد اولیه (۸۹.۷) این مورد چندان دور از انتظار نیست. البته این افزایش قیمت مواد اولیه بر افزایش قیمت محصولات تولید شده (۶۶.۲) نیز مؤثر بوده است. اما دلایل دیگری نیز برای افزایش قیمت محصولات این گروه از سوی برخی فعالان اقتصادی مطرح شده است. شنیده‌ها حاکی از آن است که تعدادی از تولیدکنندگان لوازم خانگی با تغییر فقط اسم محصول قیمت‌ها را افزایش داده‌اند، به نحوی که با اضافه کردن یک پسوند به اسم محصول و یا نصب یک قطعه ۵۰ تا ۱۰۰ هزار تومانی در نهایت کالا را با رشد قیمت یک میلیون تومانی وارد بازار می‌کنند تا نهایت استفاده را برای سود بیشتر در بازار شب عید داشته باشند.^۳

شایان ذکر است که این صنعت در بهمن ماه با افزایش چشم‌گیر قیمت مواد اولیه با عدد شامخ ۸۹/۷ مواجه بوده که بالاترین عدد در طول سال ۹۸ بوده و معلول عوامل چندی می‌تواند باشد. مورد اول را باید ناشی از جهش ارزی در طول ماه بهمن دانست که بر اساس آمار وزارت صمت نرخ ارز در ابتدای بهمن ۱۲۹۵۰۰ ریال و در آخر بهمن ماه به ۱۴۱۹۹۰ ریال رسید.

از سوی دیگر برخی مهم‌ترین چالش تولیدکنندگان لوازم خانگی را کمبود مواد اولیه می‌دانند که سبب افزایش قیمت نیز می‌شود. به طور مثال، با توجه به وارداتی بودن ورق زنگ‌نزن به عنوان ماده اولیه اصلی این صنعت، تولیدکنندگان چالش زیادی در زمینه‌های تامین ارز، واردات و تامین نقدینگی این محصول دارند.

نکته جالب توجه آن است که با وجود افزایش قیمت (۶۶/۲)، میزان فروش محصولات این گروه افزایش محسوسی داشته (۶۴/۷) که شاید بتوان

2. <https://www.mimt.gov.ir/news/936776-%>

3. <https://www.poolnews.ir/fa/news/324422/>

یک دلیل آن را براساس روال هر سال نزدیک شدن به بازار شب عید و رونق معاملات در برخی از کالاها از جمله لوازم خانگی دانست. دلیل دیگر را باید طرح دولت برای شناسه دار کردن کالاهای این گروه برای مبارزه با قاچاق از ۱۶ بهمن ماه دانست. همچنین از شنبه ۲۶ بهمن ۹۸ عرضه لوازم خانگی فاقد شناسه کالا و بدون رسید اتحادیه در مورد کالاهای فاقد شناسه ممنوع شده و لوازم خانگی فاقد شناسه کالا، قاچاق محسوب می‌شود. شاید بتوان افزایش فروش این گروه با عدد شاخص (۶۴/۷) با وجود افزایش قیمت محصولات را ناشی از این تمهید دولت دانست. همچنین در عرصه صنعت لوازم خانگی باید به بحث تحریم‌ها و خروج برندهای معروف ال جی و سامسونگ اشاره کرد که عرصه را برای گسترش تولید داخلی مناسب کرده است. با توجه به تغییرات نرخ ارز و دستمزدهای نسبی و قیمت انرژی می‌توان نتیجه گرفت که تولید کالای ایرانی دارای مزیت نسبت به نمونه مشابه خارجی شده و همین موضوع می‌تواند افزایش تولید در صنعت لوازم خانگی را در پی داشته باشد. افزایش تولید و فروش محصولات ماشین‌سازی و لوازم‌خانگی و کاهش صادرات آن در این ماه (۴۴/۱) احتمالاً می‌تواند نشان دهنده بهبود تقاضای داخلی باشد.

صنایع کانی غیر فلزی

شامخ کل گروه کانی‌های غیرفلزی در بهمن ماه (۴۹/۹) بدست آمده است که حکایت از ثبات وضعیت این صنعت نسبت به ماه قبل دارد. ماه گذشته این صنعت بیشترین افت وضعیت ماهانه نسبت به ماه قبل را از ابتدای سال جاری تجربه کرده بود (۳۹/۳). شامخ دی‌ماه سال گذشته نیز چنین کاهش شدیدی را در دی ماه نسبت به آذرماه ثبت کرده است. این عملکرد در طول دوره سنجش شامخ نشان از تعدیلات فصلی این صنعت در زمستان دارد. از آنجا که عمده محصولات گروه کانی‌های غیرفلزی در بخش راه و ساختمان به مصرف می‌رسند، افت ساخت و ساز در فصل سرما منجر به کاهش تقاضای محصولات تولیدی این صنعت در زمستان شده و پس از افت شدید دی‌ماه، شاهد عدم بهبود این وضعیت در بهمن ماه نسبت به ماه قبل هستیم. کاهش فروش محصول در بهمن ماه نسبت به دی ماه (۴۲/۱) هرچند کم می‌باشد اما در ادامه همان روند فصلی بوده است. همچنین پس از افت شدید میزان تولید محصولات این گروه در دی ماه نسبت به ماه قبل (۲۷/۸) در بهمن ماه نیز شاهد کاهش اندک تولید محصول نسبت به ماه قبل هستیم (۴۴/۷) که کمترین عدد در بین صنایع مختلف در شامخ بهمن ماه می‌باشد.

از سوی دیگر، قیمت خرید مواد اولیه که از ابتدای سال جاری حاکی از افزایش بها در هر ماه نسبت به ماه قبل بوده، در بهمن ماه نیز نسبت به ماه گذشته افزایش یافته است (۸۱/۶). این افزایش قابل ملاحظه بهای مواد اولیه منجر به کاهش در موجودی مواد اولیه شده (۴۷/۴) و افزایش قیمت محصول (۵۲/۶) در بهمن ماه را به دنبال داشته است. نکته حائز اهمیت آن است که از ابتدای محاسبه شامخ در آذر ۹۷ تا کنون موجودی مواد اولیه این صنعت همواره کاهش نسبت به ماه قبل را نشان می‌دهد. قیمت مواد اولیه در همین بازه زمانی نیز همواره افزایشی بوده است.

این صنعت در بهمن ماه شاهد افزایش سفارشات جدید (۵۲/۶) بوده که می‌تواند نشانه‌ای از آماده شدن این صنعت برای ورود به نیمه گرم سال و رشد فصلی مورد انتظار و همچنین رونق هر ساله اسفندماه باشد. کاهش فروش محصولات در این ماه نسبت به ماه گذشته (۴۲/۱) هرچند از کاهش شدید ماه گذشته نسبت به آذرماه کمتر است اما کمترین عدد در بین صنایع مختلف می‌باشد که نشان از شرایط دشوار این صنعت در زمستان دارد. همچنین این صنعت در بازارهای خارجی خود شاهد کاهش اندکی در صادرات محصولات این صنعت در بهمن ماه نسبت به دی ماه بوده است (۴۷/۴). البته با توجه به ماهیت محصولات گروه کانی‌های غیر فلزی بازارهای هدف خارجی این محصولات عمدتاً کشورهای منطقه و همسایه می‌باشد که متاثر از شرایط سیاسی خاورمیانه است.

با کاهش در سه آیتام کلیدی این صنعت یعنی تولید محصول، فروش محصول و صادرات محصول میزان به کارگیری نیروی کار در دی‌ماه نیز کاهش داشته (۴۷/۴) هرچند که این کاهش چشمگیر نمی‌باشد. در نهایت فعالان این گروه نسبت به بهبود وضعیت کلی این صنعت در ماه پایانی سال جاری و آماده شدن صنعت ساخت و ساز برای ورود به فصول گرم خوش بین هستند و عدد به دست آمده برای انتظارات ماه آتی (۷۲/۷) می‌باشد.

صنایع فلزی

شامخ کل صنایع فلزی در بهمن ماه رقم ۵۴ گزارش شده است که نشان از تغییرات اندک مثبت در شرایط کلی این صنعت است. مقدار تولید محصولات، میزان سفارشات جدید، سرعت انجام و تحویل سفارش و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی مولفه‌های اثر گذار بر شامخ کل هستند که به نسبت ماه قبل بهبود یافته‌اند.

از دیگر مولفه‌های اثر گذار بر شامخ کل موجودی مواد اولیه است که همانند ماه‌های گذشته کاهش گزارش شده است. به طور کلی از آذرماه سال ۱۳۹۷ مولفه موجودی مواد اولیه در دامنه ۳۰ تا ۵۱ گزارش شده به گونه‌ایکه کمترین میزان این مولفه آذرماه ۱۳۹۸ (۳۰/۴۰) و بیشترین میزان این مولفه در آذرماه سال جاری (۵۰/۸۳) ثبت شده است. دلیل این امر می‌تواند از یک سو افزایش قیمت مواد اولیه و از سوی دیگر تصمیمات فعالان این حوزه برای کاهش تولیدات خود در ماه آتی و در نتیجه به تعویق انداختن خرید مواد اولیه باشد.

مشکل تامین و قیمت بالای تامین مواد اولیه به واسطه عمق و طولانی شدن آن به یک مشکل بحرانی در صنایع فلزی تبدیل شده است. به طور کلی فعالان این حوزه از آذرماه سال ۱۳۹۷ به غیر از ۴ ماه همواره قیمت مواد اولیه را به نسبت ماه قبل افزایشی گزارش کرده‌اند. اما این نخستین بار است که این مولفه در گزارش شامخ رقم بالای ۹۱/۸ را ثبت کرده است. به نظر می‌رسد همانند آنچه در سایر بازارها رخ داده است کاهش تولیدات و صادرات مواد اولیه صنایع چینی سبب افزایش قیمت مواد اولیه وارداتی صنایع فلزی شده‌اند. ضمن آنکه افزایش قیمت دلار و تحریم‌های جدید آمریکا علیه بزرگترین تولیدکنندگان استیل (فولاد)، آلومینیوم، مس و آهن نیز در این ارتباط بی‌تاثیر نبوده است. در صنایع فلزی مواد

اولیه فولاد و مس از داخل و آلومینیوم (آلومینا، کک نفتی، آند و ...) اغلب از خارج تهیه می گردد لذا مشکل تامین مواد اولیه در صنایع آلومینیومی به شکل حادثری وجود دارد.

فعالان صنایع فلزی انتظارات تولید در ماه آتی خود را ۴۹ گزارش کرده اند. بدین معنی که فعالان این صنعت انتظار دارند در اسفندماه به نسبت بهمن ماه تولیدات کمتری داشته باشند. در اسفند ماه سال گذشته نیز فعالان این صنعت انتظار تنزل تولید در فروردین را داشته اند (۳/۲۸). به نظر می رسد فعالان این صنعت به صورت تجربی با نزدیک شدن به تعطیلات نوروزی انتظار کاهش تولید را دارند اما در سال جاری آگاهی از تاثیرات شیوع کرونا بر بازار مصرف محصولات فلزی (ساختمان، خودرو، لوازم خانگی، لوازم الکتریکی و الکترونیکی، برق، نفت، گاز و پتروشیمی و ...) می تواند دلیل جلو افتادن این انتظارات باشد. شایان ذکر است این اولین بار در سال ۱۳۹۷ است که فعالان صنایع فلزی انتظارات خود از تولید در ماه آتی را کاهش عنوان کرده اند که موید فصلی بودن این امر می باشد.

صنایع غذایی

شامخ کل صنایع غذایی در این ماه اندکی بهبود (۵۲/۵) را نشان می دهد، که با توجه به ضریب اهمیت صنایع غذایی (۰/۱۷۰) که دومین ضریب اهمیت را در کل صنایع دارد لذا بهبود آن، تاثیر مثبتی در بهبود شامخ کل خواهد داشت.

افزایش میزان سفارشات جدید (۵۷/۴) و افزایش سرعت انجام و تحویل سفارشات (۶۰/۶) سبب بهبود وضعیت این شاخص در ماه بهمن شده است. از سوی دیگر مقدار تولید محصولات (۴۸/۹) و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۴۸/۹) کاهش اندکی در این ماه داشته است. تنها موجودی مواد اولیه (۴۱/۵) کاهش محسوسی داشته که با توجه به افزایش قیمت خرید مواد اولیه (۷۷/۷) این مورد منطقی به نظر می رسد. با توجه به روند موجودی مواد اولیه در طول سال ۹۸ که همواره رو به کاهش ارزیابی شده احتمال می رود این کمبود بر کاهش تولید محصول نیز موثر باشد.

نکته جالب توجه آن است که در ماه بهمن، تولیدکنندگان این صنف با افزایش فروش محصولات نیز مواجه بودند. میزان فروش محصولات در سال ۹۸ به غیر از ماه اردیبهشت همواره کاهش عنوان شده است. عدد شاخص فروش محصولات غذایی در بهمن ماه ۵۷/۴ بوده که بالاترین عدد این شاخص در طول سال ۹۸ است. افزایش محسوس فروش محصولات از یک سو و افزایش میزان سفارش و سرعت تحویل آن از سوی دیگر نشان از رونق صنایع غذایی در ماه های رو به سال جدید دارد. احتمال می رود یک دلیل این رونق افزایش خرید به دلیل هراس از افزایش قیمت یا کمبود کالاها در ماه اسفند و شب عید باشد. البته کاهش قیمت محصولات تولیدی با عدد شامخ (۴۷/۹) هم احتمالاً بر افزایش فروش بی تاثیر نبوده است. از دیگر موارد باید به افزایش قابل توجه قیمت مواد اولیه اشاره کرد (۷۷/۷) که یک دلیل آن می تواند متاثر از برخی سیاستهای اعمال شده از سوی دولت باشد. به طور مثال حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی واردات شکر باعث بالا رفتن قیمت این کالا (بر اساس آمار مرکز آمار ایران ۲/۲ درصد افزایش قیمت نسبت به ماه قبل) شده است.

همچنین باید به پیامدهای سیل اخیر در استانهای جنوبی اشاره کرد که به طور مثال با توجه به اینکه زمان برداشت پياز جنوب بود و با از بین رفتن محصولات این مناطق، پياز در ماه بهمن رکورد افزایش قیمت را شکسته و بر اساس آمار مرکز آمار ایران افزایش ۴۶/۲ درصدی را ثبت کرد. شایان ذکر است که افزایش قیمت مواد اولیه تا حدی بر میزان تولید محصول اثرگذار بوده و سبب کاهش در این شاخص بوده است.

نکته دیگر اما اشاره تولیدکنندگان به کاهش قیمت محصولات این صنعت (۴۷/۹) است که با توجه به افزایش قابل توجه قیمت خرید مواد اولیه، احتمالاً به دلیل کنترل قیمتی از سوی نهادهای نظارتی است. همچنین مشکل کاهش قدرت خرید هم می تواند در این موضوع نقش مؤثری ایفا نماید. به نظر می رسد بازار صنایع غذایی کسش بیشتری برای افزایش قیمت محصول نهایی ندارد.

ذکر این نکته ضروری است که در طرف عرضه محصولات غذایی، موجودی محصول در انبار نیز اندکی افزایش یافته است (۵۱/۱). با توجه به افزایش میزان فروش، این مورد احتمالاً به دلیل افزایش میزان سفارشات جدید متاثر از نزدیک شدن به عید نوروز و پیش بینی افزایش قیمت برای دوره زمانی قبل از عید باشد که تولیدکنندگان اقدام به انبار کالاهای خود می نمایند.

با توجه به افزایش میزان فروش محصولات این صنعت (۵۷/۴) و کاهش صادرات (۴۲/۶) فروش محصولات صنعت مذکور در بازارهای داخلی صورت گرفته است که احتمالاً به دلیل نزدیک شدن به سال جدید است.

یک نکته عجیب اما عدد شامخ انتظارات تولید در ماه آینده است (۳۸/۳) که با توجه به روند کلی سال ۹۸ که همواره مثبت و رو به رشد ارزیابی شده بود به شکل معناداری پایین است. موضوع زمانی پیچیده تر می شود که میزان سفارشات جدید هم در این ماه افزایش داشته است. احتمال می رود به دلیل شیوع ویروس کرونا در ایران تولیدکنندگان پیش بینی مثبتی از بازار ماه اسفند نداشته باشند.

صنایع شیمیایی

شامخ کل گروه صنایع شیمیایی شامل: محصولات پتروشیمی، دارویی، بهداشتی، آرایشی، شوینده، مواد شیمیایی و پلیمری و ... نشان از رونق این صنعت در بهمن ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته دارد (۵۹/۳). با توجه به آنکه مواد اولیه صنایع شیمیایی عمدتاً بر پایه محصولات و مشتقات نفتی می باشد و محصولات نفتی در بهمن ۹۸ با افزایش قیمت روبرو بوده (۵۹/۳)، قیمت خرید مواد اولیه این صنعت نیز نسبت به ماه قبل از افزایش قابل ملاحظه ای برخوردار بوده است (۷۸/۲). به دنبال افزایش قیمت خرید مواد اولیه صنایع شیمیایی در بهمن، موجودی این مواد کاهش (۴۳/۶) و قیمت محصولات تولیدی صنایع شیمیایی در مقایسه با ماه قبل بیشتر شد (۶۰). غیر از اثرگذاری افزایش قیمت مواد اولیه، با توجه به تنوع

محصولات شیمیایی می‌توان به چند مورد زیر نیز اشاره کرد:

- در حوزه دارو: افزایش قیمت محصولات دارویی را می‌توان ناشی از ممنوعیت واردات داروهای دارای مشابه تولید داخل دانست. نرخ تورم ۰/۷ درصدی بهداشت و درمان در بهمن‌ماه نیز تأییدی بر این امر است.
- در حوزه مواد شوینده و بهداشتی: به دلیل نزدیک شدن به نوروز و خانه‌تکانی، با افزایش تقاضا برای این مواد روبرو هستیم که می‌تواند موجب افزایش قیمت این مواد بوده باشد.
- در حوزه پتروشیمی: تحریم‌های جدید آمریکا علیه صنعت پتروشیمی کشور در بهمن‌ماه اعلام شد که می‌تواند بر افزایش قیمت محصولات این گروه اثرگذار بوده باشد.
- در حوزه پلیمر و مواد شیمیایی: قیمت‌های پایه محصولات مختلف گروه‌های پلیمری و شیمیایی در پی افزایش بهای دلار نیمایی بالا رفته است (که باعث شد تا افت قیمت نفت جهانی خنثی شود).

با توجه به آنکه طی ۶ ماه (تیر تا آذر ۹۸)، قیمت محصولات تولیدی صنایع شیمیایی در هرماه در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته، افزایش قیمت این محصولات طی دو ماه اخیر و نگرانی از افزایش قیمت بیشتر با توجه به افزایش سریع نرخ ارز در ماه مورد بررسی، افزایش سفارشات جدید را در بهمن ۹۸ (۶۵/۵) به همراه داشته است. روند افزایشی سفارشات در سه ماه اخیر نیز منجر به افزایش تولید محصولات شده است (شاخص بهمن ۵۷/۳). درخصوص دارو، برآورد شده است که میزان تولید واحد دارویی در کشور در سال ۹۸ به ۵۰ میلیارد برسد که نشان از رشد ۳۰ درصدی دارد. سرعت تحویل سفارشات جدید و بکارگیری نیروی کار جدید نیز در بهمن‌ماه در صنایع شیمیایی نسبت به ماه قبل افزایش داشته است (به ترتیب شاخص‌های ۶۸/۲ و ۵۳/۶). افزایش مصرف حامل‌های انرژی این صنایع نیز در سه ماه اخیر (شاخص بهمن ۶۶/۴)، می‌تواند متاثر از افزایش تولید محصولات این صنایع باشد. افزایش فروش محصولات صنایع شیمیایی در ماه بهمن ۹۸ در مقایسه با ماه قبل (۶۰/۹)، کاهش موجودی انبار محصول را به دنبال داشته است (۴۰/۹). صادرات محصولات صنایع شیمیایی در این ماه بدون تغییر بوده است (۵۰). با توجه به عدم تغییر در صادرات محصولات شیمیایی در ماه بهمن، افزایش تولید و فروش (۶۰/۹) محصولات مذکور ناشی از بهبود تقاضای داخلی بوده است.

انتظارات تولید در ماه آینده در فعالان اقتصادی گروه صنایع شیمیایی مثبت ارزیابی شده است (۵۹/۱) که می‌تواند متاثر از افزایش تولید و فروش محصولات این صنعت در سه ماه اخیر باشد.

لازم به ذکر است که این صنعت با ضریب اهمیت ۱۵/۰ (از یک) در شامخ کل، سومین ضریب بالا را بعد از صنایع فلزی و صنایع غذایی دارد، به همین دلیل بهبود شامخ این صنعت در محاسبه شامخ کل بهمن‌ماه، تاثیر قابل توجهی داشته است.

چوب کاغذ و مبلمان

وضعیت کلی صنایع چوب و مبلمان در بهمن‌ماه با عدد شامخ ۶۰/۶۹ نسبت به ماه قبل مساعد ارزیابی شده است. افزایش میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (با عدد شامخ ۶۶/۶۷) افزایش سرعت انجام و تحویل سفارش (با عدد شامخ ۶۳/۸۹) و افزایش میزان سفارشات جدید و مقدار تولید محصولات (هر دو با عدد شامخ ۶۱/۱۱) از عمده‌ترین دلایل این بهبود بوده‌اند.

در صنعت چوب، کاغذ و مبلمان نیز مانند بسیاری از صنایع دیگر از یک سو شاهد کاهش موجودی مواد اولیه (با عدد شامخ ۴۱/۶۷) و کاهش موجودی محصول (با عدد شامخ ۳۳/۳۳) و از سوی دیگر شاهد افزایش قیمت خرید مواد اولیه (با عدد شامخ ۸۳/۳۳) هستیم. انتظار می‌رود این افزایش قیمت مواد اولیه، در ماه‌های آینده اثر خود را بر بازار بگذارد. اگرچه در همین ماه نیز قیمت محصولات تولید شده (با عدد شامخ ۵۶/۵۵) مقداری افزایش یافته است. اما به نظر می‌رسد انتظارات تورمی و روند افزایشی قیمت ارز، در کنار افزایش میزان تقاضا در دو ماه پایانی سال، سبب افزایش بیشتر قیمت‌ها شود.

در بخش کاغذ، روند کاهشی قیمت که تا اوایل بهمن‌ماه ادامه داشت، به دلیل تقاضای ناشی از انتخابات و نیز افزایش قیمت ارز نیمایی معکوس شد و قیمت انواع کاغذ در بازار افزایش یافت. در بخش مبلمان نیز هزینه‌های تحمیل شده به فروشندگان خرد، از جمله بیمه، اجاره و مالیات سبب می‌شود که هزینه تمام شده کالای نهایی به شدت افزایش یابد و لذا بازار در بسیاری از موارد شاهد قیمت‌های غیرمنطقی باشد. همین مسئله موجب کاهش توان رقابت‌پذیری و صادراتی این صنعت علی‌رغم کیفیت بالای محصولات تولیدی می‌شود که لزوم رسیدگی مسئولان این امر را در راستای تسهیل هر چه بیشتر فعالیت‌های تولیدی مطرح می‌کند. در این میان بحث دشواری تامین مواد اولیه نیز همچون گذشته از موانع اصلی فعالیت در این صنعت محسوب می‌شود. لذا علی‌رغم افزایش قیمت محصولات، افزایش میزان فروش محصولات (با عدد شامخ ۸۹/۶۳) در کنار افزایش میزان سفارشات جدید، علاوه بر تقاضای کاغذ که مربوط به تقاضای ناشی از انتخابات بوده، می‌تواند متاثر از افزایش تقاضا در بخش مبلمان به دلیل نزدیک شدن به ایام نوروز باشد و احتمالاً نمی‌توان آن را نشانه‌ای از رونق قطعی در بازار این صنعت دانست. افزایش میزان انتظارات تولید در ماه آینده نیز (با عدد شامخ ۶۳/۸۹) همانند بهمن‌ماه سال گذشته می‌تواند ناشی از امیدواری تولیدکنندگان به ادامه‌دار بودن تقاضای نوروزی در اسفندماه باشد.

وسایل نقلیه و قطعات وابسته

شامخ کل ماهانه صنعت وسایل نقلیه و قطعات وابسته در بهمن‌ماه رقم ۵۵/۲ گزارش شده است. این رقم گرچه حاکی از مشاهده بهبود در این

صنعت است ولی با در نظر گرفتن رقم شامخ کل دی ماه شاهد کاهش شدت بهبود در این صنعت به نسبت ماه قبل هستیم. رقم شامخ کل صنعت وسایل نقلیه و قطعات وابسته در دی ماه همانند آذرماه نزدیک به ۷۰ گزارش شده بود. این رقم نه تنها بالاترین رقم شامخ کسب شده در این صنعت طی یک سال گذشته بود بلکه بالاترین میزان این شاخص در بین سایر صنایع گزارش شده در دی ماه نیز بود. بر اساس آمار شامخ، مقدار تولید در بهمن ماه نسبت به ماه قبل افزایش (۵۳/۲)، میزان سفارشات جدید بهبود یافته (۵۶/۵) و موجودی مواد اولیه بدون تغییر و میزان استخدام نیرو کار شاهد افزایش (۵۴/۸) هستیم. البته باید به این نکته توجه داشت که در این صنعت شدت بهبود شامخ کل کم شده و شاهد کاهش شدت بهبود دو مولفه مقدار تولید محصولات و میزان سفارشات جدید به نسبت ماه قبل نیز هستیم.

کاهش قابل توجه مولفه انتظارات تولید در ماه آتی این صنعت به نسبت ماه قبل (رقم شامخ ۴۳/۵) نیز حاکی از نگرانی فعالان این صنعت نسبت به روزهای پیش رو دارد. برای گروه وسایل نقلیه و قطعات وابسته این برای نخستین بار از ابتدای سنجش شامخ است که فعالان اقتصادی این صنعت نسبت به وضعیت ماه آتی خوش بین نبوده و انتظار بدتر شدن وضعیت ولو اندک را دارند. به نظر می رسد مواردی نظیر به تعویق افتادن پرداخت تسهیلات از طریق بانک مرکزی به خودروسازان جهت پرداخت مطالبات قطعه سازان و بدهی خودروسازان به بانک ها در کنار شیوع کرونا در چین سبب افت واردات قطعات چینی خودرو (چین از صادرکنندگان اصلی قطعات خودرو مواد اولیه این صنعت به ایران است) شده است.

کند شدن واردات قطعات موجب کاهش شدید در موجودی انبار محصول در بهمن ماه شده است (۳۸/۷). آمار منتشره توسط وزارت صمت نیز گویای همین امر است. بر اساس گزارشی از وزارت صمت در بهمن ماه ۸ خودروساز بخش خصوصی هیچ تولیدی نداشته اند. علاوه بر مورد ذکر شده افزایش قیمت مواد اولیه بازتاب دیگری از مشکلات به وجود آمده در این صنعت به واسطه شیوع کرونا در چین است. به استناد گزارش شامخ قیمت مواد اولیه در بهمن ماه به شدت افزایش یافته است. رقم شامخ مولفه قیمت مواد اولیه ۹۰/۳ گزارش شده است. کاهش دسترسی به قطعات و مواد اولیه وارداتی از چین در کنار افزایش نرخ ارز می تواند دلیل افزایش قیمت مواد اولیه در این صنعت باشد.

با توجه به مطالبی که عنوان شد به نظر می رسد وابستگی صنعت خودرو ایران به واردات (به صورت خاص از کشور چین) یک محدودیت اساسی برای این صنعت بوده و وقایعی همانند شیوع ویروس کرونا در چین یا تحریم های آمریکا علیه ایران همواره سبب می شوند تا بسیاری از واقعیتها در ارتباط با صنعت خودرو آشکار شوند.

البته صاحب نظران صنعت خودرو، بومی سازی و خودکفایی ۱۰۰ درصدی این صنعت را غیر کارشناسی عنوان می کنند. تجربه جهانی نیز گویای آن است که هیچ کشوری ۱۰۰ درصد قطعات خودرو را در داخل تولید نمی کند. آنچه به عنوان دستیابی به تکنولوژی ساخت خودرو در کشورها مطرح است، دستیابی به دانش طراحی محصول و تولید پلت فرم است که چنانچه ایران در این دو حوزه به خودکفایی برسد، به عنوان کشور دارای صنعت تولید خودرو معرفی می گردد. دستیابی به دانش طراحی محصول و تولید پلت فرم در صنعت خودروسازی با توجه به حمایت های مقطعی (معطوف به زمان هایی که کشور با کمبود منابع ارزی مواجه می شود)، بی برنامه (فقدان استراتژی توسعه صنعت و به خصوص صنعت خودرو) و ناکارآمد از این صنعت در آینده نزدیک دور از انتظار به نظر می رسد. ضمن آنکه برنامه ریزی برای اهدافی چنین بزرگ با وجود عمق و گستردگی مشکلات این صنعت (نظیر بدهی های بالای خودرو سازان به بانک ها و قطعه سازان، دولتی بودن خودرو سازان و مشکلات ناشی از آن، فقدان دانش مدیریت، شکل گیری انحصار خرید و فروش در بازار خودروسازی و ...) و عدم حل آن ها تا کنون، غیر واقع گرایانه است.

پوشاک و چرم

وضعیت صنعت پوشاک و چرم با عدد شامخ ۶۷/۶۹ در بهمن ماه مساعد ارزیابی شده است. افزایش میزان تولید محصولات و میزان سفارشات جدید (هر دو با عدد شامخ ۷۳/۰۸)، افزایش میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (با عدد شامخ ۶۹/۲۳) و افزایش سرعت انجام و تحویل سفارش (با عدد شامخ ۶۵/۳۸) از عمده دلایل این بهبود محسوب می شود.

نکته قابل توجه در وضعیت این صنعت، کاهش موجودی مواد اولیه (با عدد شامخ ۳۸/۴۶) به موازات کاهش چشمگیر موجودی محصول (با عدد ۹۲/۲۶) و نیز افزایش بسیار زیاد قیمت مواد اولیه (با عدد شامخ ۹۲/۳۱) است. به نظر می رسد نزدیک شدن به ماه پایانی سال و افزایش تقاضای مربوط به آغاز سال جدید، علاوه بر افزایش نیاز تولیدکنندگان به استخدام نیروی انسانی، موجبات افزایش میزان فروش محصولات (با عدد شامخ ۸۰/۷۷) و نیز کاهش موجودی مواد اولیه و موجودی محصول را فراهم آورده است. علاوه بر این، افزایش میزان تولید می تواند تا حدی نشان دهنده آماده شدن تولیدکنندگان برای پاسخ گویی به تقاضای نوری در ماه آینده نیز باشد. در واقع نزدیک شدن به نوروز، فرصتی بی بدیل برای تولیدکنندگان پوشاک است تا بتوانند محصولات خود را به فروش برسانند. تلاش تولیدکنندگان برای بهره برداری حداکثر از شرایط حاکم بر بازار در این ماه باعث شده با وجود افزایش شدید در قیمت مواد اولیه، فروش خود را به لطف استفاده از مواد اولیه خریداری شده در ماه های گذشته حفظ کنند و تنها افزایش بسیار اندک و نامحسوسی را در قیمت محصولات خود اعمال نمایند.

اما آن چه در این میان اهمیت دارد، نحوه مواجهه تولیدکنندگان و مدیریت تولید در شرایط تورمی است که موجبات نگرانی فعالان صنعت را فراهم می آورد. تامین مواد اولیه گران و نایاب همچنان در صدر مشکلات تولیدکنندگان قرار دارد. اگرچه اقدامات خوبی برای مبارزه با قاچاق پوشاک انجام شده و شرایط مساعدی برای تولیدکنندگان داخلی فراهم شده، اما نیاز است که مسئولان در راستای تسهیل هر چه بیشتر و رفع مشکلات واحدهای تولیدی اقدام نمایند. چنانچه نیازهای مصرف کننده داخلی توسط تولیدکنندگان شناسایی شده و تولید متناسب با آن صورت گیرد، می توان به برندسازی و ایجاد غول های تجاری در این صنعت امیدوار بود.

جدول ۳: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید - بهمن ۱۳۹۸

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع فلزی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شامخ گروه	۵۸/۸	۵۱/۲	۶۹/۵	۶۳/۵	۴۹/۹	۵۴/۰	۵۲/۵	۵۹/۳	۶۰/۷	۵۵/۲	۶۷/۷	۳۱/۵
مقدار تولید محصولات	۵۷/۱	۵۱/۹	۶۶/۷	۶۷/۶	۴۴/۷	۵۷/۱	۴۸/۹	۵۷/۳	۶۱/۱	۵۳/۲	۷۳/۱	۲۰/۰
میزان سفارشات جدید	۶۷/۹	۵۵/۶	۸۳/۳	۶۹/۱	۵۲/۶	۵۵/۱	۵۷/۴	۶۵/۵	۶۱/۱	۵۶/۵	۷۳/۱	۳۰/۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۳/۶	۵۳/۷	۷۶/۷	۶۷/۶	۵۷/۹	۵۹/۲	۶۰/۶	۶۸/۲	۶۳/۹	۵۹/۷	۶۵/۴	۵۰/۰
موجودی مواد اولیه	۵۳/۶	۴۶/۳	۴۳/۳	۴۵/۶	۴۷/۴	۳۶/۷	۴۱/۵	۴۳/۶	۴۱/۷	۵۰/۰	۳۸/۵	۲۰/۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۳/۶	۴۴/۴	۶۰/۰	۵۵/۹	۴۷/۴	۵۳/۱	۴۸/۹	۵۳/۶	۶۶/۷	۵۴/۸	۶۹/۲	۴۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۹۶/۴	۸۵/۲	۹۰/۰	۸۹/۷	۸۱/۶	۹۱/۸	۷۷/۷	۷۸/۲	۸۳/۳	۹۰/۳	۹۲/۳	۸۰/۰
موجودی محصول (انبار)	۴۶/۴	۴۸/۱	۳۰/۰	۵۲/۹	۶۸/۴	۴۲/۹	۵۱/۱	۴۰/۹	۳۳/۳	۳۸/۷	۲۶/۹	۲۰/۰
میزان صادرات کالا	۵۷/۱	۴۲/۶	۵۶/۷	۴۴/۱	۴۷/۴	۴۹/۰	۴۲/۶	۵۰/۰	۴۴/۴	۵۰/۰	۵۳/۸	۵۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۴/۳	۵۹/۳	۶۳/۳	۶۶/۲	۵۲/۶	۶۶/۳	۴۷/۹	۶۰/۰	۵۵/۶	۵۹/۷	۵۳/۸	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۵۰/۰	۵۳/۷	۷۰/۰	۶۰/۳	۴۷/۴	۶۴/۳	۵۱/۱	۶۶/۴	۶۶/۷	۵۸/۱	۵۳/۸	۷۰/۰
میزان فروش محصولات	۶۴/۳	۴۶/۳	۷۶/۷	۶۴/۷	۴۲/۱	۵۸/۲	۵۷/۴	۶۰/۹	۶۳/۹	۵۰/۰	۸۰/۸	۲۰/۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۰/۷	۵۹/۳	۶۳/۳	۵۲/۹	۷۳/۷	۴۹/۰	۳۸/۳	۵۹/۱	۶۳/۹	۴۳/۵	۴۶/۲	۴۰/۰

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص Purchasing Manager's Index (PMI)، که در فارسی به اختصار شامخ نامگذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهبتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل:

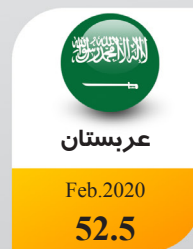
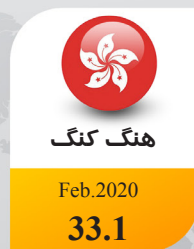
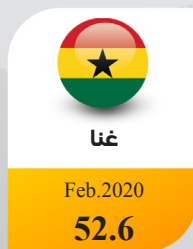
عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هریک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهرتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ بخش صنعت در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۵٪)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰.۳۰٪)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۵٪)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۰٪)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۰٪)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

شامخ در برخی از کشورها

شامخ کل

شامخ صنعت

